

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

Електронне видання

**ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів 4 курсу денної форми навчання

Харків
2014

Індивідуальна робота з навчальної дисципліни “Міжнародне право”: методичні рекомендації (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”) для студентів 4 курсу денної форми навчання / уклад.: М. В. Буроменський, Т. М. Анакіна, І. Б. Кудас. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2014. – 15 с.

У к л а д а ч і: М. В. Буроменський,
Т. М. Анакіна,
І. Б. Кудас

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 3 від 18.03.2014 р.)*

1. ВСТУП

Індивідуальна робота студентів як один із видів поза-аудиторної роботи під час вивчення дисципліни “Міжнародне право” запроваджена відповідно до вимог організації навчального процесу в кредитно-модульній системі.

Мета цього виду роботи студентів полягає в поглибленні, систематизації, узагальненні знань з окремих теоретичних аспектів міжнародного права, зокрема, щодо забезпечення миру та безпеки, встановлення тісного співробітництва між народами та сталого розвитку міжнародного співтовариства в політичній, економічній, духовно-культурній та інших сферах діяльності. Рекомендації дозволять більш ґрунтовно дослідити: різні точки зору щодо міжнародно-правового регулювання відносин між державами та іншими суб'єктами міжнародного права; основні джерела; особливості імплементації міжнародно-правових зобов'язань України в національний правопорядок, а також окремі галузі та інститути міжнародного публічного права.

Виконання індивідуальної роботи дає можливість студенту не тільки закріпити, а й поглибити теоретичні знання, отримані у процесі вивчення окремих тем, а також здобути навички самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, інтерпретувати й аналізувати матеріали періодичної і наукової літератури, тобто стати учасником дослідницької роботи.

2. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Індивідуальна робота, як правило, виконується у формі вирішення індивідуального науково-дослідницького завдання (далі – ІНДЗ). Студент передусім повинен поставити перед собою наступні цілі: поглибити, узагальнити, систематизувати отримані знання, визначити, яке їх практичне застосування. Отже, виконання ІНДЗ покликане розвивати евристичні здібності студента.

Відповідно до “Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців”, затвердженого наказом ректора від 24.11.2010 р. № 189, індивідуальна робота студентів із міжнародного права охоплює:

– анутовання додаткової літератури, складання бібліографічних описів;

– написання есе за вузькоспеціальною тематикою;

– складання термінологічних словників;

– розробку схем, таблиць.

Вибір студентом виду індивідуальної роботи здійснюється з огляду на власні інтереси та за узгодженням із викладачем на початку навчального року (семестру). Організовує, контролює та оцінює якість виконання роботи керівник, яким може бути викладач, закріплений кафедрою за академічною студентською навчальною групою, або лектор (у випадку підготовки наукової доповіді, тез наукової доповіді, наукової статті). При виникненні питань і з метою отримання необхідних роз’яснень студентам рекомендується звертатися за консультаціями до викладача.

За індивідуальну роботу студент отримує від 0 до 6 балів.

Виконана робота надається для перевірки та оцінки за 15 днів до початку екзаменаційної сесії.

Як індивідуальна може бути зарахована робота у студентському гуртку (наукові доповіді, реферати), участь у конференціях (опублікування тез доповідей та повідомлень), конкурсах (дебатах), олімпіадах.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

3.1. Анотування літератури

Анотування літератури виступає одним із видів індивідуальної роботи студента і полягає у складанні короткої узагальненої характеристики опрацьованої ним міжнародно-правової літератури.

Саме цей вид роботи потребує відповідного ґрунтованого аналізу і розкриття змісту, ідеї, направленості запропонованої літератури, викладення її основних положень та висновків, яких дійшов автор, а також висвітлення сутності публікації. Стисло передавши зміст монографії, статті, інших матеріалів, студент має також сформулювати власні узагальнення та оцінку із приводу предмета дослідження анотованого джерела. Доречно навести висновки щодо практичної або теоретичної значущості джерела, а також вказати, які перспективи подальших розвідок існують у даному напрямі. Робота повинна бути належним чином оформлена, написана від руки.

Джерела для анотування:

1. Анакіна Т. М. Значення рішень міжнародних судів для розвитку міжнародного права / Т. М. Анакіна // Пробл. законності. – 2007. – Вип. 89. – С. 200-206.

2. Антонович М. Застосування міжнародних норм про права людини судами України та США: порівняльний аспект / М. Антонович // Укр. часопис міжнар. права. – 2003. – № 3. – С. 40-45.

3. Бойко І. І. Визначення агресії у міжнародному праві / І. І. Бойко // Вісн. Акад. адвокатури України. – 2010. – № 1 (17). – С. 178-179.

4. Буроменський М. Застосування міжнародно-правових норм про права людини у внутрішньому правопорядку України / М. Буроменський // Вісн. Акад. прав. наук України. – № 1 (16). – 1999. – С. 86-94.

5. Буроменський М. В. Зовнішньополітична доктрина України: чи відповідають плани сподіванням / М. В. Буроменський // Права людини в Україні. – 1993. – Вип. 2. – С. 11-14.

6. Буткевич В. Виклики міжнародному праву в умовах глобалізації світу / В. Буткевич // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 12-49.

7. Гаврилов В. В. Роль и значение современного международного права в регулировании международных отношений / В. В. Гаврилов // Междунар. публичное и частное право. – 2002. – № 3. – С. 3-8.

8. Денисов В. Вхідження незалежної держави Україна в систему сучасного міжнародного правопорядку / В. Денисов // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 51-56.

9. Денисов В. Н. Розвиток правових засад та механізмів верховенства міжнародного права у внутрішньому праві України / В. Н. Денисов, А. Я. Мельник // Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України / за ред. В. Н. Денисова. – К.: Юстиніан, 2006. – С. 12-39.

10. Дмитриченко І. В. Міжнародно-правові аспекти розмежування морських просторів України з сусідніми державами / І. В. Дмитриченко // Держава і право: Зб. наук. праць. – 2001. – Вип. 13. – 475-482.

11. Духневич А. В. Світова організація торгівлі (СОТ) – основа правової системи міжнародної торгівлі / А. В. Духневич // Часопис Акад. адвокатури України. – 2010. – № 8. – С. 1-20.

12. Задорожний О. Міжнародно-правові проблеми українсько-російських відносин / О. Задорожний // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 106-127.

13. Землянська В. Міжнародний кримінальний суд: необхідність долучення України до боротьби з безкарністю міжнародних злочинів / В. Землянська // Там же. – 2007. – № 4. – С. 136-139.

14. Караман І. Рішення Міжнародного суду ООН у справі про делімітацію в Чорному морі / І. Караман // Там же. – 2012. – № 3-4. – С. 242-250.

15. Київець О. В. Вплив імперативних зобов'язань та зобов'язань “перед усіма” на формування сучасного міжнародного правопорядку / О. В. Київець // Європейські перспективи. – 2011. – № 1. – С. 177-179.

16. Київець О. В. Вплив практики постійних міжнародних судових органів на формування джерел міжнародного права / О. В. Київець // Підприємництво, госп-во і право. – 2010. – № 6. – С. 135-138.

17. Київець О. В. Джерело міжнародного права як природно-правова категорія / О. В. Київець // Публічне право. – 2011. – № 1. – С. 76-81.

18. Київець О. В. Принципи тлумачення міжнародних договорів / О. В. Київець // Наукові записки Ін-ту законодавства Верхов. Ради України. – 2011. – № 1 (4). – С. 149-153.

19. Куцевич М. Екоцид як злочин проти безпеки людства за міжнародним кримінальним правом / М. Куцевич // Підприємництво, госп-во і право. – 2006. – № 2. – С. 127-130.

20. Маєвська А. А. Перші справи Міжнародного кримінального суду / А. А. Маєвська // Пробл. законності. – 2007. – Вип. 89. – С. 195-199.

21. Мельничук О. Особливості правової охорони спадщини ЮНЕСКО в Україні / О. Мельничук // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 184-193.

22. Мохончук С. М. До проблеми доктринального визначення злочину агресії у міжнародному праві / С. М. Мохончук // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2011. – № 1. – С. 152-163.

23. Мохончук С. М. Міжнародна регламентація відповідальності за злочини проти миру та безпеки людства / С. М. Мохончук // Юрист України. – 2012. – № 1-2. – С. 76-81.

24. Наден О. Найманство: міжнародно-правове визначення та проблеми криміналізації / О. Наден // Право України. – 2005. – № 3. – С. 90-94.

25. Попович В. Міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру: поняття, співвідношення та нормативне закріплення в Кримінальному кодексі України / В. Попович // Юрид. Україна. – 2005. – № 9. – С. 74-78.

26. Пронь Д. Історико-правовий прецедент Курильської територіальної проблеми між Японією та СРСР/Росією / Д. Пронь // Право України. – 2012. – № 8. – С. 362-367.

27. Раскалей М. Особливості імплементації міжнародних договорів у внутрішній правопорядок у галузі повітряного права України / М. Раскалей // Віче. – 2007. – № 5-6. – С. 25-28.

28. Репецький В. М. Імплементція норм міжнародного гуманітарного права у внутрішнє право України / В. М. Репецький // *Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України* / за ред. В. Н. Денисова. – К.: Юстиніан, 2006. – С. 102-111.

29. Ржевська В. Позаблоковий статус України: міжнародно-правові аспекти / В. Ржевська // *Право України*. – 2012. – № 3-4. – С. 78-86.

30. Сергієнко Н. М. Суди як органи національного застосування норм міжнародного права / Н. М. Сергієнко // *Вісн. Київ. ун-ту. Сер. Міжнар. відносини*. – 1999. – № 12. – С. 54-57.

31. Скомороха В. Окремі питання імплементації норм міжнародного права і конституційна юрисдикція України / В. Скомороха // *Укр. часоп. міжнар. права*. – 2000. – № 1. – С. 5-10.

32. Стешенко В. М. Оренда території України за угодами між Україною і Росією 1997 року / В. М. Стешенко // *Пробл. законності*. – 2001. – Вип. 46. – С. 226-231.

33. Трояновський О. Проблема недійсності міжнародного договору, укладеного в порушення норм внутрішнього права / О. Трояновський // *Право України*. – 2012. – № 3-4. – С. 139-145.

34. Філяніна Л. А. Регіональне міжнародне співробітництво у галузі протидії міжнародній злочинності, включаючи видачу злочинців (на прикладі Європи) / Л. А. Філяніна // *Право і суспільство*. – 2009. – № 4. – С. 21-24.

35. Шемякін О. Співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного морського права / О. Шемякін // *Право України*. – 2001. – № 7. – С. 113-116.

36. Шемякін О. Міжнародно-правові основи режиму континентального шельфу України / О. Шемякін, С. Благодельський // *Там же*. – 2002. – № 3. – С. 158-161.

37. Шемякін О. Про делімітацію континентального шельфу між Україною та Румунією / О. Шемякін, Т. Короткий // *Там же*. – 1998. – № 9. – С. 85-88.

38. Шпакович О. “М’яке” право і міжнародні організації / О. Шпакович // *Публічне право*. – 2011. – № 4. – С. 173-179.

39. Шумилов В. Концепция глобальной правовой системы / В. Шумилов // Юрист-международник. – 2003. – № 3. – С. 46-52.

40. Щокін Ю. Формування міжнародно-правових звичаїв: розмежування понять “практика” і *opinio juris* / Ю. Щокін // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2005. – № 4 (43). – С. 132-143.

Студент за погодженням із викладачем може анотувати й інші джерела з міжнародного права.

Анотуванню підлягає не менше 3 наукових статей з проблематики міжнародного публічного права. Разом з анотацією статей надаються їх ксерокопії.

У разі виконання усіх вимог щодо анотування літератури студент отримує до 6 балів. Кількість балів може зменшуватися за неохайне оформлення роботи, неповне розкриття змісту анотованого джерела або ж анотування літератури в обсязі, меншому за рекомендований.

3.2. Складання бібліографічних описів наукової літератури проводиться відповідно до теми (декількох тем) із навчальної дисципліни “Міжнародне право”. Теми, з яких складаються бібліографічні описи наукової літератури, погоджуються студентом із викладачем.

Бібліографічні описи оформлюються відповідно до вимог ДСТУ (ГОСТ 7.1–2006) “Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1–2003, IDT)”. Він має бути написаний від руки й містити не менше 30 наукових джерел.

За виконання усіх вимог щодо складання бібліографічних описів наукової літератури та підготовку двох бібліографічних описів студент отримує 6 балів. Кількість балів може зменшуватися у разі неохайного оформлення або неповного врахування вимог щодо складання.

3.3. Письмове есе за вузькоспеціальною тематикою

Есе – наукові, критичні та інші нариси, які відзначаються оригінальністю суджень і вишуканістю форми.

Письмове есе за вузькоспеціальною проблемою з міжнародного права виконується з метою поглибленого вивчення окремих практичних та теоретичних проблем. У ньому відображаються індивідуальні уявлення автора про актуальні правові явища. Есе – самостійна, завершена, цілісна робота, така, що має відповідну структуру. Автор повинен продемонструвати вміння послідовно, логічно викладати зміст проблеми, висловлюючи при цьому свою аргументовану точку зору.

Т е м и е с е

1. Вплив політики на міжнародне право.
2. Співвідношення міжнародного публічного і міжнародного приватного права.
3. Порівняльна характеристика норм міжнародного і національного права.
4. Принципи міжнародного права: поняття, зміст і особливості дії.
5. Поняття “суверенітет держави” в міжнародному праві, можливості його обмеження.
6. Інститут визнання в сучасних міжнародних правовідносинах.
7. Правовий статус Святого престолу в міжнародному праві.
8. Індивід як суб’єкт міжнародного права.
9. Право народу (нації) на самовизначення в сучасному міжнародному праві.
10. Правонаступництво України після припинення існування СРСР.
11. Порівняльно-правова характеристика міжнародних договорів та міжнародних звичаїв як джерел міжнародного права.
12. Доктрина міжнародного права, видатні юристи-міжнародники.

13. Моделі співвідношення міжнародного та національного права.

14. Поняття імплементації норм міжнародного права.

15. Особливості імплементації Україною норм міжнародного права.

16. Виключна внутрішня компетенція держави та міжнародне право: тенденції щодо розширення впливу міжнародного права.

17. Міжнародно-правова відповідальність: особливості, види відповідальності.

18. Міжнародно-правова відповідальність за правомірну діяльність (відповідальність за ризик).

19. Форми відшкодування шкоди, заподіяної міжнародно-протиправними діями.

20. Міжнародні злочини: поняття і система.

21. Законодавство України про міжнародні договори.

22. Поняття “міжнародні території” у міжнародному праві.

23. Державні кордони України: нормативно-правове закріплення, проблеми делімітації з сусідніми державами.

24. Територіальні спори щодо розмежування територій України із сусідніми державами.

25. Поняття “загальна спадщина людства” в міжнародному праві.

26. Міжнародно-правовий режим Антарктики та Арктики.

27. Порівняльно-правова характеристика діяльності та функцій дипломатичних та консульських представництв.

28. Порівняльно-правова характеристика особистих дипломатичних та консульських привілеїв та імунітетів.

29. Законодавство України про право зовнішніх зносин.

30. Міжнародні міждержавні організації: особливості міжнародної правосуб’єктності.

31. Проблема реформування ООН.

32. Статус СНД у міжнародному праві. Участь України в цій організації.

33. Рада Європи: цілі, принципи, структура. Участь України в цій організації.

34. НАТО: цілі, принципи, структура. Взаємини з Україною.

35. Міжнародно-правові механізми захисту прав людини.

36. Система мирних засобів вирішення міжнародних спорів.

37. Порівняльно-правова характеристика правового статусу учасників збройних конфліктів.

38. Порівняльно-правова характеристика міжнародних збройних конфліктів і збройних конфліктів неміжнародного характеру.

Структура есе є традиційною: вступ, основна частина, висновки. Завершує есе список літератури. Обсяг – не менше 10 сторінок формату А4. При підготовці студент має використати понад 3 наукових джерела з міжнародного права. Есе виконується письмово (від руки) або друкується.

У разі дотримання усіх вимог щодо виконання цього виду роботи та за умови написання двох есе студент отримує 6 балів. Кількість балів може зменшуватися за неохайне оформлення есе, неповне врахування вимог щодо його виконання, зокрема, щодо його обсягу та кількості використаних джерел.

3.4. Складання термінологічних словників

Термінологічний словник – це словник термінів та визначень, що містить тлумачення понять із міжнародного права. Складання термінологічних словників здійснюється студентом за однією або декількома темами з міжнародного права за погодженням з викладачем.

Теми для складання словника

1. Суб'єкти міжнародного права.
2. Джерела міжнародного права.
3. Взаємодія міжнародного і національного права.

4. Відповідальність у міжнародному праві.
5. Право міжнародних договорів.
6. Міжнародно-правове регулювання територіальних просторів.
7. Право зовнішніх зносин.
8. Міжнародні організації.
9. Міжнародне право прав людини.
10. Міжнародне право в період збройних конфліктів.

До термінологічного словника студент може включати як нормативно визначені терміни, так і терміни, запропоновані в доктрині міжнародного права. Словник має містити не менше 20 термінів з міжнародного права за відповідною темою. Робота повинна бути написана власноруч.

За виконання усіх вимог щодо складання термінологічного словника та підготовку двох таких словників студент отримує 6 балів. Кількість балів може зменшуватися у разі неохайного оформлення роботи, неповного врахування вимог щодо її виконання, а також у разі складення термінологічного словника з меншою за рекомендовану кількістю термінів.

3.5. Розробка схем, таблиць

Складання схем, таблиць також виступає видом індивідуальної роботи студентів, здійснюється у вигляді розробки та креслення схеми або таблиці на підставі аналізу чинного законодавства та нормативно-правових джерел.

Схеми, таблиці складаються студентом за однією з тем навчальної дисципліни “Міжнародне право” за погодженням із викладачем.

Орієнтовний перелік тем

1. Суб'єкти міжнародного права.
2. Джерела міжнародного права.
3. Взаємодія міжнародного і національного права.
4. Відповідальність у міжнародному праві.

5. Право міжнародних договорів.
6. Міжнародно-правове регулювання територіальних просторів.
7. Міжнародно-правовий режим морського простору.
8. Міжнародно-правовий режим повітряного і космічного простору.
9. Право зовнішніх зносин.
10. Міжнародні організації.
11. Міжнародне право прав людини.
12. Міжнародне право в період збройних конфліктів.

Студент у змозі обрати і будь-яку іншу тему (узгодивши з викладачем).

Схеми, таблиці оформлюються від руки, обсяг – 1-2 сторінки. Вони повинні давати уявлення про існуючі взаємозв'язки між окремими елементами.

За виконання усіх вимог щодо складання схем (таблиць) та підготовку двох схем (таблиць) студент отримує 6 балів. Кількість балів може зменшуватися у разі неохайного оформлення схеми (таблиці), неповного врахування вимог щодо виконання цього виду роботи.

Навчальне видання

Електронне видання

**ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів 4 курсу денної форми навчання

Укладачі: БУРОМЕНСЬКИЙ Михайло Всеволодович,
АНАКІНА Тетяна Миколаївна,
КУДАС Ірина Борисівна

Відповідальний за випуск *М. В. Буроменський*